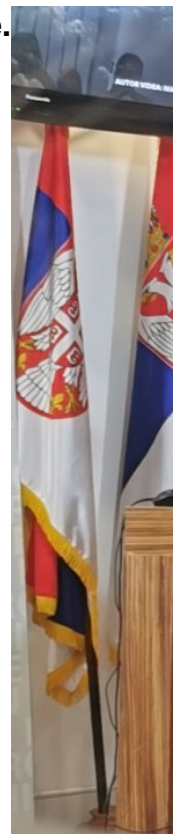

Монографија „Пројекат Јадар: литијумско-борна катастрофа“, у издању Академске куће, представљена је јавности на конференцији за медије. О монографији, која обједињује радове 26 експерата из различитих области, говорили су аутори Вера Дондур, Радмило В. Пешић, Зоран Стевановић, Мелита Косановић и Сретен Ђорђевић. Према анализама изнетим у монографији, Пројекат Јадар је технички и еколошки неизванредан, економски неисплатив за Србију, друштвено и правно неприхватљив и носи несагледиве ризике по здравље људи и природне ресурсе.

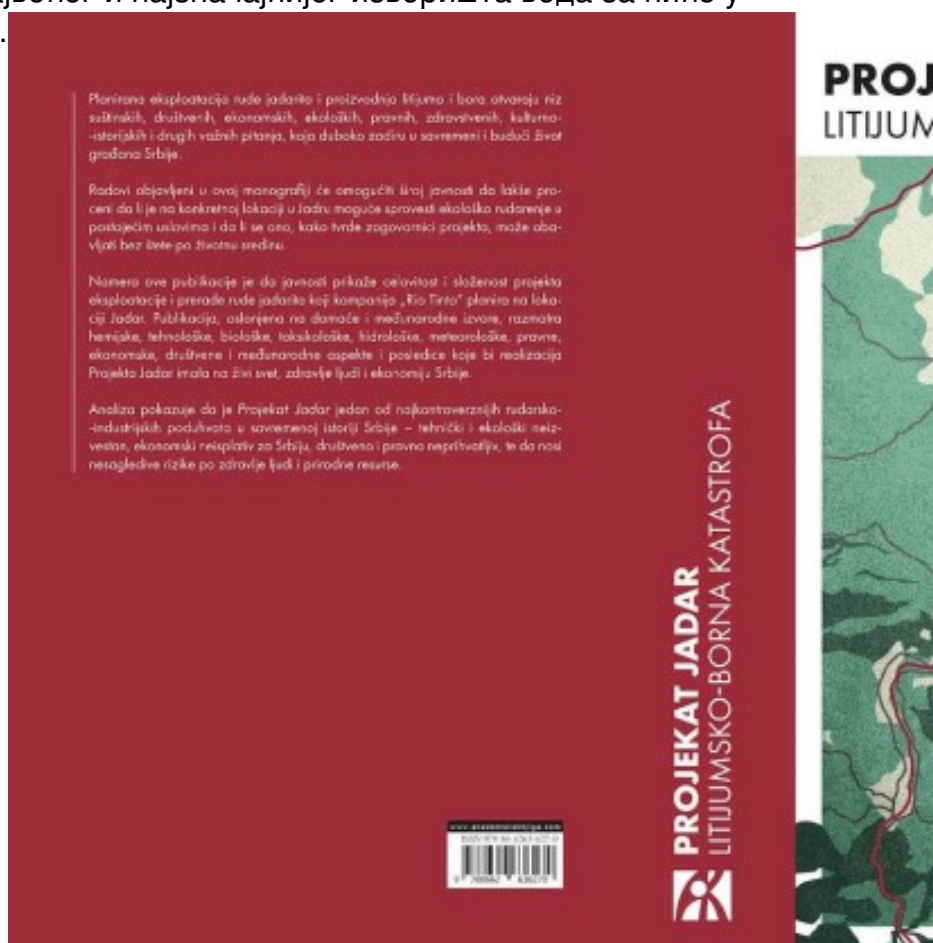
Технички и еколошки ризици

Рудник и пратећа инфраструктура захватили би стотине хектара плодног, водом богатог и насељеног подручја, у којем живи око 20.000 људи, док би загађење ваздуха, земљишта и вода могло да се прошири и ван саме локације

Основу пројекта чини експлоатација јадарита - литијумско-борне руде, чија прерада захтева огромне количине јаких хемикалија, укључујући сумпорну и хлороводоничну

Пише: Група аутора
четвртак, 29 јануар 2026 13:22

киселину, дизел и друге реагенсе. Планирани процеси пречишћавања вода су сложени, и тешко оствариви у пракси. Посебно забрињава истовремена производња литијума и бора у обиму који до сада није забележен ни у Европи ни у свету. Планирана годишња производња од 58.000 тона литијум-карбоната и 286.000 тона борне киселине била би без преседана, уз технологију која до сада није примењивана у овом обиму. Посебан ризик представљају више од 70 милиона тона јаловине, као и токсичност литијума и бора, због чега је контаминација простора реална опасност. Рудник и пратећа инфраструктура захватили би стотине хектара плодног, водом богатог и насељеног подручја, у којем живи око 20.000 људи, док би загађење ваздуха, земљишта и вода могло да се прошири и ван саме локације. Бројни и реални ризици и пренос загађења могли би довести до девастације највећег и најзначајнијег изворишта вода за пиће у Србији на суседном подручју Мачве.

Еколошки, биодиверзитетски и здравствени ризици

Закључак аутора је јасан: једина ефикасна мера заштите природе и здравља људи јесте одустајање од експлоатације јадарита, јер би реализација пројекта довела до трајног

Пише: Група аутора
четвртак, 29 јануар 2026 13:22

нарушавања екосистема и озбиљних здравствених ризика

Поглавље „Јадарит и живи свет” указује да литијум и бор представљају озбиљну претњу природи, јер се њихово уклањање из животне средине сматра практично неизводљивим. На подручју Јадра забележено је око 500 биљних врста и подврста, укључујући и врсте нове за флору Србије, као и бројне врсте инсеката, водених организама, риба и сисара, међу којима су и заштићене и строго заштићене врсте према међународним конвенцијама. Литијум и бор се лако усвајају из земљишта, чиме угрожавају пољопривредне културе, житарице, поврће и воће, изазивајући смањење приноса или потпуно уништавање усева. Њихова акумулација у биљкама доводи до уласка токсичних елемената у ланац исхране, са последицама по животињски свет и здравље људи. Штетни ефекти литијума и бора на здравље познати су деценијама, а Европска агенција за хемикалије је 2021. године класификовала одређена једињења литијума као репродуктивно токсична, док су једињења бора још 2008. године сврстана у супстанце које могу нарушити плодност и оштетити развој плода. Процес прераде јадарита подразумевао би присуство најмање једног једињења литијума и једног једињења бора. Закључак аутора је јасан: једина ефикасна мера заштите природе и здравља људи јесте одустајање од експлоатације јадарита, јер би реализација пројекта довела до трајног нарушавања екосистема и озбиљних здравствених ризика.

Правне неправилности

Рад „О правним аспектима Пројекта Јадар” указује на системске правне неправилности у реализацији пројекта, укључујући измене законодавног и институционалног оквира које су омогућиле његово спровођење без адекватне контроле. Анализом релевантних закона, стратешких докумената и подзаконских аката указује се на кршење начела уставности, законитости и поделе власти, као и на доношење одлука највиших државних органа које су омогућиле незаконит и неуставан ток пројекта, уз јасно идентификоване пропусте у раду државних органа и носиоца пројекта.

Економска анализа

Економски ефекти пројекта за Србију били би минимални, док би ризици и трошкови били изузетно високи. Пројекат доноси занемарљиве приходе за државу, просечно 2,6 евра по глави становника годишње, или 4,1 евро у оптимистичном сценарију капиталног учешћа државе од 20%, што укупно током 40 година износи око 696 милиона евра

Економски ефекти пројекта за Србију били би минимални, док би ризици и трошкови били изузетно високи. Пројекат доноси занемарљиве приходе за државу, просечно 2,6 евра по глави становника годишње, или 4,1 евро у оптимистичном сценарију капиталног учешћа државе од 20%, што укупно током 40 година износи око 696 милиона евра. Чак 95% економских користи одлази компанији Рио Тинто, док Србија остварује само маргинални приход кроз рудну ренту од 5%. Трошкови изградње инфраструктуре, путева, пруга, водовода, гасовода и електричне мреже, као и евентуалне санације еколошких хаварија, били би у потпуности на терет државе, процењени на стотине милиона евра, без икаквог власничког удела или гарантног фонда. Минимални годишњи друштвени и еколошки трошкови процењени су на 95,7 милиона евра, а у ове прорачуне нису урачунате могуће несреће које би могле изазвати иреверзибилне штете. Када се урачунају еколошки трошкови и губици екосистемских услуга, пројекат је економски атрактиван за инвеститора, али краткорочно и дугорочно неисплатив и штетан за Србију.

Литијум и енергетска будућност

Аутори монографије истичу вероватни стратешки значај литијума за будуће пројекте

Пише: Група аутора
четвртак, 29 јануар 2026 13:22

добивања енергије из термонуклеарне фузије. Према проценама, литијум за фузионе реакторе могао би бити вишеструко вреднији него данас за батерије. Рудне резерве литијума би требало сачувати за будуће генерације, с обзиром на очекивану практичну примену литијума у фузионим нуклеарним електранама после 2050. године.

Отпор јавности

Према последњем истраживању Нове српске политичке мисли, 63,5% грађана Србије не подржава отварање рудника у долини Јадра, док је само 19% за. Две трећине сматра да би највећу корист имали власт, компанија Рио Тинто, Немачка и ЕУ, док су грађани веома скептични у вези са реалном користи за Србију

Пројекат је изазвао масовни отпор грађана – забележено је више од 120 јавних протеста, са десетинама хиљада учесника, укључујући и дијаспору. Проблеми реализације пројекта разматрани су и у Европском парламенту. Према последњем истраживању Нове српске политичке мисли, 63,5% грађана Србије не подржава отварање рудника у долини Јадра, док је само 19% за. Две трећине сматра да би највећу корист имали власт, компанија Рио Тинто, Немачка и ЕУ, док су грађани веома скептични у вези са реалном користи за Србију.

Свеобухватне анализе изложене у овој монографији јасно показују да би реализација Пројекта „Јадар” донела минималне економске користи за Србију, док би еколошки, правни и друштвени ризици били изузетно високи, што чини пројекат неодрживим и непожељним за будућност земље.